

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336:226.212.1 (477)

Аблязова Е.З., к.е.н., ст. викладач,
Таврійський державний агротехнологічний університет
Elvina826@gmail.com

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ВІДМІННЕ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Анотація. Однією з найбільш визначальних реформ з часів української незалежності є децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування. Фіскальна політика, як адаптивний механізм у системі державного регулювання, має спрямовуватися на забезпечення адекватності регуляторних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою сталого розвитку держави й регіонів та підвищення на цій основі добробуту суспільства. Питання про фіскальну децентралізацію пов'язані з зусиллями по створенню простору для прийняття рішень місцевих громад при залученні коштів. У рамках фіскальної децентралізації, місцеві громади, мають можливість впливати на податкові надходження. Успішний соціально-економічний розвиток держави є результатом вдалого використання не лише ресурсних можливостей бюджетів всіх рівнів, а й тих інструментів механізму державного регулювання, що забезпечують формування і реалізацію політики розвитку, важливою складовою яких є фіскальна політика. Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у значній мірі, залежить успішність функціонування об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: податок на нерухоме майно, місцевий бюджет, соціально-економічна безпека держави, податкова система, економічний розвиток, місцеві громади, фіскальна політика, фіскальна децентралізація.

JEL classification: G 28, H 20, R 51, E 62, F 65.

E.Z. Ablyzova, PhD, sen. lecturer
Tavria state agrotechnological university

FISCAL POLICY IN THE CONTEXT OF REFORM OF THE PROPERTY TAX, DISTINCT FROM THE LAND

Summary. The decentralization of power and financial powers of the state in favor of local self-government is one of the most significant reforms since the time of Ukrainian independence. Fiscal policy as an adaptive mechanism in the system of state regulation should be aimed at ensuring the adequacy of regulatory measures for internal and external changes in the economic environment with a view to sustainable development of the state and regions and an increase in the welfare of society on this basis.

The issue of fiscal decentralization relates to efforts to create space for local decision-making by local communities in attracting funds. Within fiscal decentralization, local communities have the opportunity to influence tax revenues. Successful socio-economic development of the state is the result of the successful use not only of the resources of the budgets of all levels, but also of the instruments of the state regulation mechanism, which ensure the formation and implementation of a development policy, an important component of which is fiscal policy. It is the financial aspect that is one of the most important, which, to a large extent, depends on the success of the functioning of the united territorial communities.

Fiscal policy as an adaptive mechanism in the system of state regulation should be aimed at ensuring the adequacy of regulatory measures for internal and external changes in the economic environment with a view to sustainable development of the state and regions and an increase in the welfare of society on this basis. It should be noted that the basis of such a policy is the distribution and redistribution of financial resources in the country for the development of society and economy. At the same time, the country's main financial instrument is taxes. It is through taxes and tax payments that the most part of the state financial resource is redistributed.

Keywords: property tax, local budget, social and economic security of the state, tax system, economic development, local communities, fiscal policy, fiscal decentralization.

Постановка проблеми. Сучасна економіка України розвивається в умовах системних інституційних перетворень. Однією з актуальних проблем є реформування національної податкової системи, тому у фінансовій науці особлива увага приділяється саме удосконаленню окремих видів податків з метою побудови сучасної податкової системи і визначення додаткових джерел наповнення бюджетів місцевих громад за рахунок податкових надходжень. Ухвалення Податкового кодексу України сприяло систематизації та узагальненню нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері оподаткування, адаптацію вітчизняного податкового законодавства до Директив Європейського Союзу та угод Світової організації торгівлі й положень Митного кодексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна практика та вітчизняний досвід потребують подальших обґрунтованих наукових досліджень. Теоретико-методологічні аспекти оподаткування нерухомого майна, його фіскальної ролі та соціально-економічного значення знайшли відображення у роботах вітчизняних учених Л. Алексеєнко, О. Василика, В. Вишневського, О. Квасовського, А. Крисоватого [10, 11], В. Хомутенко [13] та інших.

Формулювання цілей статті. У процесі інституційних перетворень для України важливо рухатись за курсом науково обґрунтованої трансформації системи оподаткування, зокрема оподаткування нерухомості. Найбільша проблема полягає у пошуку фіскального оптимуму, застосування якого дозволить здійснити прогресивні соціально-економічні трансформаційні зміни.

Виклад основного матеріалу. Інститут майнового оподаткування є важливою підсистемою податкових систем економік добробуту. В розвинених країнах податки ресурсно-майнової групи, які у західній літературі називають податками на багатство, сплачують у різних формах [10, с. 134]. Вони дають можливість не тільки акумулювати фінансові ресурси бюджету та інших державних централізованих фондів, а й слугують механізмом економічного впливу на суспільне виробництво, його структуру і динаміку, науково-

технічний процес та підтримку соціальної рівноваги у суспільстві [11, с. 100].

Фіскальна політика слугує інструментом, за допомогою якого держава може здійснювати цілеспрямований регуляторний вплив на формування, структуру та ефективність функціонування національного виробництва як основи досягнення добробуту всього суспільства. Варто зробити акцент на інструментах фіскальної політики держави, які представлені на рисунку 1.

Узагальнюючи наукові підходи [12, с. 360], вважаємо за доцільне визначити фіскальну політику як комплекс заходів, за допомогою яких держава впливає на економіку через податкові надходження до державного бюджету, напрями здійснення державних видатків і способи залучення фінансових ресурсів з метою максимального використання можливостей податкового забезпечення функціонування держави та потенційного фіскального ефекту економічно виправданого державного запозичення для ефективного фінансування суспільно необхідних видатків, спрямованих на підвищення ефективності економіки та стимулювання економічного зростання.

Необхідність проведення податкових реформ виникає як реакція на потреби соціально-економічного розвитку та нового курсу податкової політики держави. У процесі дослідження напрямів змін податкової системи держави необхідно розглядати їх доцільність крізь призму можливих та наявних наслідків податкових реформ [13, с. 135]. У стратегічному вимірі при визначенні впливу податкової політики на податкову систему слід розуміти, що в результаті її реалізації отримаємо довгострокові наслідки, а в окремих випадках – навіть незворотні: при цьому такі дії потребуватимуть значних витрат часу і ресурсів для реформування податкової системи держави. Якщо ж аналізувати вплив тактичної податкової політики, то наслідком будуть зміни окремих елементів податкової системи, спрямовані на поліпшення останньої.

Рис. 1. Інструменти фіскальної політики

Джерело: укладено та узагальнено автором [9, с. 200].

З огляду на це, логічно буде проводити таку політику виважено й послідовно та з урахуванням особливостей еволюції податкової системи держави. Тому очевидно, що ефективною такою політикою буде за умов її підпорядкованості і несуперечності стратегічним рішенням. Доцільно розглянути елементи податкової політики, які представлено на рисунку 2. Усі елементи потрібно не тільки визначати, а й систематично вдосконалювати з урахуванням зміни соціально-економічної системи.

На практиці виявом податкової політики є податкова система країни. Як наголошують вчені, у суспільно-політичних і економічних

дослідженнях та в юридичній сфері термін «податкова система» часто використовується як поняття, яке характеризує податкове законодавство загалом [11, с. 215].

Як наукове поняття, «податкова система» є комплексом складної соціальної дефініції, яка поєднує положення політичних, економічних і правових заходів для забезпечення справляння податків (або функціонування податкового механізму) з метою забезпечення фінансової підтримки діяльності державних інституцій у сучасній демократично-правовій країні.

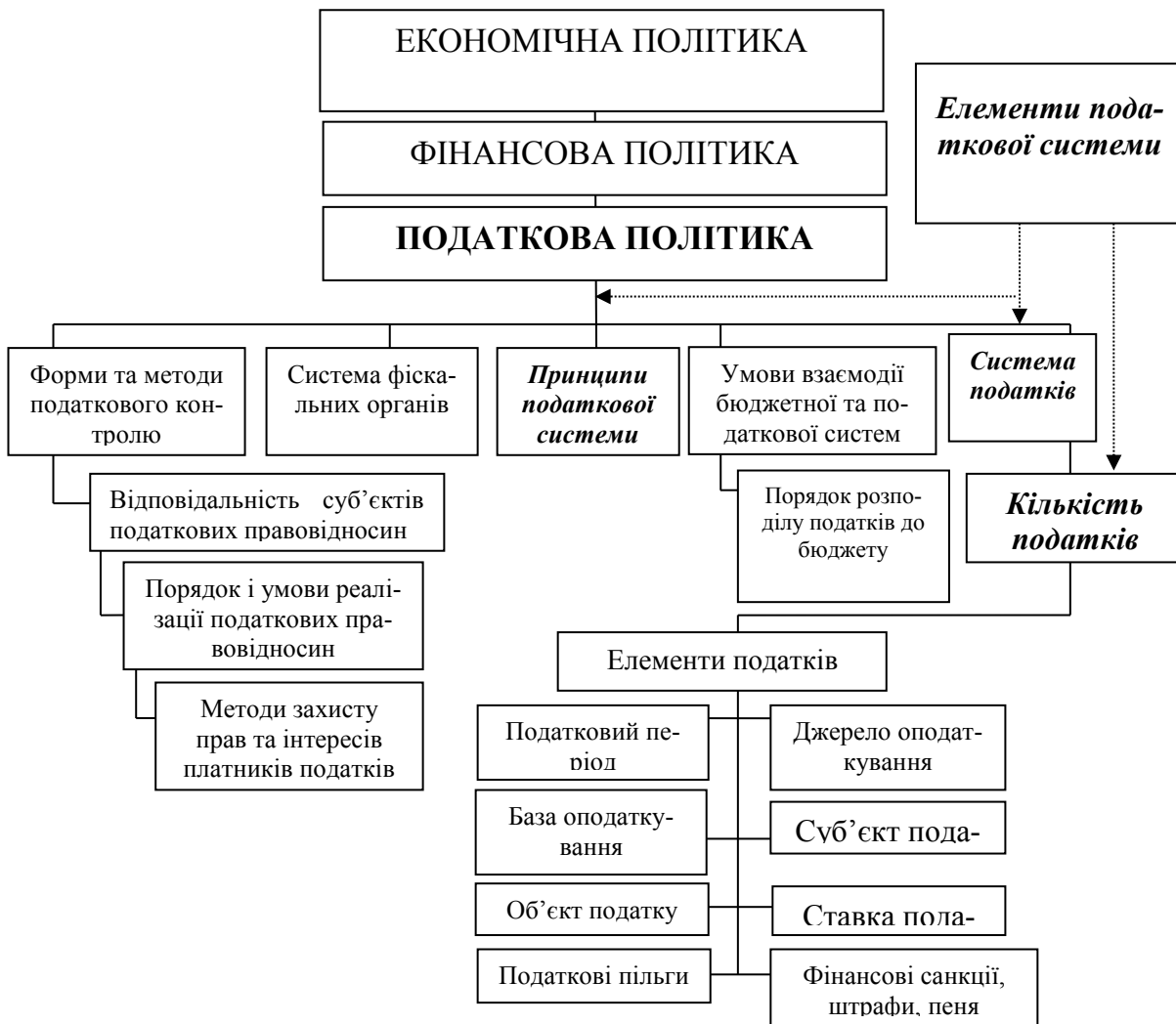

Рис. 2. Елементи податкової політики

Джерело: укладено та узагальнено автором [11, с. 217].

Таким чином, податкова система – це поєднання суспільних відносин з метою формування дохідної частини бюджету, стимулювання розвитку продуктивних сил та соціально-економічного добробуту громадян у сфері оподаткування, зокрема оподаткування нерухомості, що впливають на цю сферу, яка має економічний, політичний, інституційний і правовий характер. Ефективно функціонуюча податкова система є однією з визначальних складових забезпечення економічного зростання держави. Від діючих механізмів справляння податків залежить забезпеченість держави фінансовими ресурсами та розвиток суб'єктів господарювання. Тим не менше, незважаючи на різноманітність діючих у світі податкових систем, існує ряд проблем, які завжди виникають при структурній побудові податкової системи, – це податкове навантаження і реакція економічних суб'єктів на

зміни у податковій сфері. З огляду на це, в науці й практиці триває пошук методичних підходів до обґрунтування доцільності застосування певних інструментів податкового регулювання та дослідження їх впливу на соціально-економічні процеси у країні. Взагалі ще не створена податкова система, яка б задовольняла всіх платників податків і державу загалом одночасно.

Здатність фіскальної політики впливати на регіональний розвиток розкривається у такому визначенні поняття «фіскальна політика»: «Фіскальна політика – це політика держави щодо збирання податків і державних видатків, спрямована на досягнення певних цілей в галузі стимулювання економічного зростання і повної зайнятості, вирішення завдань структурної, регіональної і соціальної політики» [10, с. 256].

Сутність поняття «регіональна податкова політика», як складової регіональної фіскальної політики, розуміється як «система заходів щодо вдосконалення оподаткування, спрямованих на забезпечення інтересів держави стосовно регіонів і внутрішніх інтересів самих регіонів, що охоплює діяльність як державних, так і місцевих органів влади у податковій сфері» [11, с. 325]. Регіональна фіскальна політика ведеться за певними принципами, що відображають її особливості та завдання, а саме:

1. Принцип системності й внутрішньої цілісності: відображає тісні взаємозв'язки у складі фіскальної політики її складових – бюджетної та податкової політики.

2. Принцип територіальної справедливості: базується на раціональному співвідношенні між можливостями щодо сплати податків того чи іншого регіону і рівнем податкового навантаження суб'єктів господарювання у регіоні відповідного територіального рівня – області, адміністративного району, міста, селища, села. Залежно від податкових можливостей регіону розробляються певні заходи щодо фінансового забезпечення стійкості місцевих бюджетів.

3. Принцип урахування територіальних, соціально-економічних умов регіону: доповнює попередній принцип, при цьому звертається увага на необхідність урахування об'єктивних зовнішніх умов та факторів, які впливають на функціонування об'єктів оподаткування, розташованих у цьому регіоні.

4. Принцип регіональної рівнонапруженості: передбачає однакові податкові умови для платників податків певного регіону і враховує особливості оподаткування територій пріоритетного розвитку.

5. Принцип фіскальної достатності: забезпечує оптимальний рівень співвідношення дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів, а в контексті сучасної реформи міжбюджетних відносин пов'язаний з принципом фінансової самостійності місцевих бюджетів і принципом збалансованості.

6. Принцип стабільності: передбачає мінімальні зміни бюджетно-податкового законодавства та є одним з основних принципів фінансової діяльності, який сьогодні практично не виконується.

7. Принцип гнучкості оподаткування: пов'язаний зі зміною у разі необхідності окремих законів з метою фінансового забезпечення загальнодержавних і регіональних соціально-економічних програм.

8. Принцип регіональної ефективності: досягається шляхом раціонального застосування заходів у бюджетно-податковій сфері щодо стимулювання розвитку перспективних та економічно ефективних підприємств і галузей регіону [13, с. 140].

Фіскальна політика, як адаптивний механізм у системі державного регулювання, має спрямовуватися на забезпечення адекватності регуляторних заходів внутрішнім і зовнішнім змінам економічного середовища з метою сталого розвитку держави й регіонів та підвищення на цій основі добробуту суспільства. Варто зауважити, що основою такої політики є розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів у країні для забезпечення розвитку суспільства й економіки. При цьому, основним фінансовим інструментом країни є податки. Саме через податки і податкові платежі перерозподіляється більша частина державного фінансового ресурсу.

Зазначимо, що поєднання податкових інструментів дає змогу сформувати податкову систему в цілому, а управління цими інструментами передбачає виникнення податкових відносин, які є податковою політикою. Основою будь-якої податкової політики є рівень податкових надходжень, за допомогою яких держава забезпечує себе ресурсами для здійснення економічної та соціальної політики. В результаті податкове навантаження стає базовим показником у системі оцінювання ефективності податкової політики. Отже, запорукою ефективного виконання державою своїх функцій є обґрунтоване і своєчасне використання бюджетних ресурсів [7].

Для досягнення ефективної регіональної податкової політики необхідно поєднати такі критерії:

- критерій фіскальної достатності (інтереси держави);
- критерій економічної ефективності (інтереси платників податків);
- критерій соціальної справедливості (інтереси громадян).

На нашу думку, в Україні, відповідно до її соціально-економічних умов, доцільно запровадити механізм справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за помірними диференційованими ставками. Такі фіскальні ініціативи відповідатимуть принципу розбудови соціально справедливої податкової системи та дозволять отримати додаткові доходи до бюджету. Водночас держава недоотримує значні обсяги податкових надходжень, з року в рік не вистачає фіскальних ресурсів на фінансування всіх необхідних поточних соціальних видатків, якщо не брати до уваги заходи економічного та трансформаційного спрямування.

Водночас, саме соціальна стабільність у суспільстві й зайнятість населення є індикаторами, які визначають стійкість країни до зовнішніх і внутрішніх кризових явищ та спроможність забезпечувати довгостроковий економічний розвиток. Поділяємо думку, що національна економіка є передусім соціальною системою, в якій людський фактор має велике значення [12, с. 356].

На сучасному етапі розвитку погляди щодо суспільного добробуту продовжують формуватися та видозмінюватися, а сучасна економічна думка пропонує нові підходи до досягнення й оцінювання суспільного добробуту. Вже класичним стало поєднання економічних і соціальних факторів, їх доповнюють політичними, екологічними та культурними факторами. Розвиток суспільства стимулює появу нових потреб, і від якості їх задоволення залежить рівень суспільного добробуту, а від можливості передбачення цих потреб – гармонійний та сталий розвиток суспільства.

Досягнення стійкого рівня суспільного добробуту зумовлює необхідність реалізації державою соціальної політики, спрямованої на забезпечення соціальних благ та послуг, а також регулювання приватної діяльності, яка безпосередньо змінює умови життєдіяльності окремих соціальних груп. Саме ефективна державна політика у сфері забезпечення добробуту громадян є пріоритетною, оскільки тільки державні органи влади мають можливість встановлювати рівень податкового навантаження й обсяги соціального захисту громадян, визначати вектори розвитку економіки. Відповідно, громадяни, використовуючи своє право голосу й обираючи владу,

окреслюють напрями розвитку економіки держави та її соціальні вектори.

Пріоритетами податкового реформування, на наш погляд, є спрощення адміністрування податків й виконання фіскальних завдань. Не заперечуючи необхідність досягнення визначених пріоритетів, зазначимо, що у меті реформи значною мірою нівелюється регулюючий потенціал податкової системи, що надзвичайно важливо з позиції забезпечення сталого розвитку. Забезпечення економічної ефективності як доміанти сталого розвитку потребує проведення дієвих заходів фіскальної політики, спрямованих на раціоналізацію господарських процесів й активізацію інвестиційної та інноваційної діяльності, а отже – досягнення нової якості економічного зростання. У цьому контексті завданням фіскальної політики є стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів за рахунок ефективних інструментів податкового регулювання.

В Україні чинним Податковим Кодексом передбачаються умови оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, які наведено в таблиці 1.

Вдале та раціональне податкове регулювання, що слугує ключовим державним інструментом стимулювання економічного й соціального розвитку, сприятиме відновленню втраченої конкурентоспроможності національної економіки. Враховуючи зазначені соціальні нерівності та дисбаланси, вважаємо за необхідне проводити ефективні реформи чинної системи оподаткування (зокрема, нерухомості), які б позитивно вплинули на формування конкурентного середовища і сприяли б покращанню соціального становища.

Незважаючи на те, що у зазначеному нормативно-правовому акті чітко окреслено умови оподаткування нерухомості, все ж вважаємо, що в Україні податок на нерухоме майно потребує системного підходу й оподаткуванням нерухомого майна мають бути охоплені всі об'єкти нерухомості житлового та комерційного фонду, а саме, як пересічні мешканці територіальних громад з доходами вище від прожиткового мінімуму, так і заможні громадяни – власники елітної нерухомості.

Таблиця 1

Умови оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, згідно із законодавством України

Тип нерухомості	Загальна площа (кв. м)	Ставка оподаткування (% мін. заробітної плати, встановленої чинним законодавством станом на 1 січня звітного року)	Платники податку	Пільги (не є об'єктом оподаткування)
Умови оподаткування нерухомості згідно Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України», 2013 р.				
Квартира	не перевищує 120	0		
Житловий будинок	не перевищує 250	0		
Квартира	не перевищує 240	1	Фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової нерухомості	а) об'єкти житлової нерухомості, які перебувають у власності держави або територіальних громад; б) об'єкти житлової нерухомості, розташовані в зонах відчуження; в) будівлі дитячих будинків сімейного типу; г) садовий або дачний будинок, але не більше одного такого об'єкта на одного платника податку; г) об'єкти житлової нерухомості, які належать багатодітним сім'ям та прийомним сім'ям, у яких виховується троє та більше дітей, але не більше одного такого об'єкта на сім'ю; д) гуртожитки.
Житловий будинок	не перевищує 500	1		
Квартира	перевищує 240	2,7		
Житловий будинок	перевищує 500	2,7		
Квартира	перевищує 240	2,7		
Умови оподаткування нерухомості згідно Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України», 2015 р.				
Квартира	не перевищує 60	0		
Житловий будинок	не перевищує 120	0		
Квартира	не перевищує 240	1	Фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та нежитлової нерухомості	Пільги з податку, що сплачується на відповідній території, з об'єктів житлової нерухомості для фізичних осіб визначаються виходячи з їх майнового стану та рівня доходів.
Житловий будинок	не перевищує 500	1		
Квартира	перевищує 240	2		
Житловий будинок	перевищує 500	2		
Нежитлова		1		
Умови оподаткування нерухомості згідно Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України», 2016 р.				
Житлова та нежитлова нерухомість		0,5-1,5	Фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та нежитлової нерухомості	Об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, на тимчасово окупованій території та/або території населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб.
Квартира	перевищує 300	+25000 грн.		
Житловий будинок	перевищує 500	+25000 грн.		
Умови оподаткування нерухомості згідно Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України», 2017 р.				
Житлова та нежитлова нерухомість	перевищує 120	не перевищує 1,5	Фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та нежитлової нерухомості	Об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, на тимчасово окупованій території та/або території населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб.
Квартира	перевищує 60			
Житловий будинок	перевищує 180			

Джерело: укладено та узагальнено автором за даними [1, 7, 8].

Ефективність фіскальної політики визначається мірою впливу держави на зміну бюджетних доходів і витрат. Чим вищою є дохідна та видаткова частини бюджету, тим більші можливості щодо реалізації соціальних й економічних функцій держави. Як інструмент державного регулювання бюджетні ресурси залежать від економічних умов і мають відповідно впливати на ці умови. Отже, пріоритети та кількісні параметри фіскальної політики мають формуватися на основі загальної економічної стратегії й можливостей її найбільш ефективної реалізації. Євроінтеграційні орієнтири розвитку України і передумови до фінансової децентралізації влади потребують побудови такої підсистеми місцевого оподаткування, яка змогла би забезпечити місцеві бюджети достатніми фінансовими ресурсами.

Встановлення порядку, при якому громада сама накопичує і використовує майнові податки й інші надходження, стало найважливішим та найбільш дієвим важелем і критерієм роботи й оцінювання діяльності громади в реальному часі. Пошук нових впливових механізмів, які дають змогу ефективно вирішити проблему стабілізації та зміцнення фінансових ресурсів місцевих бюджетів за рахунок майнових податків, є тим питанням, що потребує вирішення для досягнення добробуту громадян України. У контексті зазначеного, наголосимо, що майновий податок має ряд фіскальних переваг, порівняно з іншими податковими платежами. Він є складовою частиною податкової системи та відіграє важливу роль у стимулюванні соціально-економічного розвитку і формуванні ресурсного потенціалу громади.

Висновки. У процесі дослідження встановлено, що саме ефективна державна політика в сфері забезпечення добробуту громадян є пріоритетною, оскільки тільки державні органи влади мають можливість встановлювати рівень податкового навантаження та обсяги соціального захисту громадян, визначати вектори розвитку економіки. Визначено, що в результаті правильного вибору та своєчасного застосування державою інструментарію фіскальної політики фіскальний простір має за-

безпечити створення та ефективно використання фінансових ресурсів і позитивно впливати на соціально-економічний розвиток суспільства для досягнення його добробуту.

Аргументовано, що фіскальна політика є достатньо вагомим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток регіону. Ефективність її реалізації значною мірою визначається цілеспрямованою податковою складовою – регіональною податковою політикою. Податкові інструменти займають особливе місце серед інших важелів регуляторної політики держави. Їх дія здійснюється в тісному взаємозв'язку і тільки вдале їх поєднання та виважена державна політика може дати певний економічний ефект, що забезпечить розвиток національної економіки та підвищить добробут населення як країни, так і регіону. Місцеві бюджети є головним інструментом реалізації державної регіональної політики та вирішення таких важливих завдань, як структурна перебудова економіки, вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів й ефективності територіального поділу праці, розвиток місцевого господарства, житлове будівництво, благоустрій міст.

Доведено, що збалансована фіскальна політика з рівномірним розподілом податкового навантаження й ефективна політика державних видатків є основою для досягнення балансу в соціальній, екологічній та економічній сферах.

Перспективи подальших досліджень. Формуючи в Україні суспільні правовідносини щодо податку на нерухоме майно, необхідно дотримуватись і таких фіскально-бюджетних принципів, як принцип фіскальної достатності та економічності оподаткування. Згідно з принципом фіскальної достатності, податок має встановлюватись із урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями. Створення в Україні ефективного механізму оподаткування нерухомого майна є одним із важливих напрямів реформування податкової системи, який має передбачати реалізацію фіскального потенціалу оподаткування нерухомості.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.10 № 2755-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України, Верховна Рада України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV Електронний ресурс <http://rada.gov.ua>
3. Цивільний кодекс України, Верховна Рада України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV
4. Програма економічних реформ на 2014 – 2016рр. /Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава/ Комітет з економічних реформ при Президентові України від 13 травня 2011 р. № 3358-VI
5. Офіційний сайт Державної фіскальної адміністрації України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua>
6. Фінансовий портал «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp>
7. Податкова реформа: факти і цифри [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України, 2015. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/567038854c68e.pdf>
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році [Електронний ресурс]: Закон України від 24.12.2015 р. за № 909-VIII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19>. – Назва з екрана.
9. Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України : монографія / за заг. ред. Л. Л. Тарангул ; Нац. ун-т ДПС України. – Ірпінь, 2012. – 515 с.
10. Крисоватий А. І. Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави : монографія [Електронний ресурс] / А. І. Крисоватий, Л. П. Амбрик, В. А. Валігура [та ін.] ; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль : THEU, 2016. – 332 с.
11. Крисоватий А. І. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку : монографія / А. І. Крисоватий, Л. П. Амбрик, М. П. Бадида [та ін.] ; за наук. ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль : THEU, 2015. – 460 с.
12. Осипенко С.О., Когут І.А. Адміністративно-територіальна реформа як основа побудови фінансової децентралізації / С.О. Осипенко, І.А. Когут // Збірник наукових праць Таврійський державний агротехнологічний університет (економічні науки). – 2017. – № 1 (33). – С. 355-364
13. Хомутенко В. П. Стратегічні орієнтири трансформації податкової політики України на шляху до євроінтеграції / В. П. Хомутенко // Науковий вісник ОНЕУ. – 2014. – № 3. – С. 133–145.
14. Agnello, L ; Fazio, G; Sousa, RM / National fiscal consolidations and regional inequality in Europe// CAMBRIDGE JOURNAL OF REGIONS ECONOMY AND SOCIETY// Tom: 9/1, 2016. p. 59-80 DOI: 10.1093/cjres/rsv033
15. Aslim, EG; Neyapti, B / Optimal fiscal decentralization: Redistribution and welfare implications// ECONOMIC MODELLING// Tom: 61, 2017. p. 224-234 DOI: 10.1016/j.econmod.2016.12.008
17. Alistair Cole. Decentralization in France: Central Steering, Capacity Building and Identity Construction // French Politics. – 2006. – № 1. – P. 31–57 [Electronic Resource]. – Access Mode: <http://www.palgravejournals.com/fp/journal/v4/n1/full/8200091a.html>.
18. . Decentralisation in France [Electronic Resource]. – Access Mode : https://en.wikipedia.org/wiki/Decentralisation_in_France.

References:

1. Podatkoviy kodeks Ukrayini vid 02.12.10 № 2755-VI zi zminami ta dopovnenniyami [online resource]. – Access mode: [http://zakon.rada.gov.ua/\[in Ukrainian\]](http://zakon.rada.gov.ua/[in Ukrainian])
2. Gospodarskiy kodeks Ukrayini, Verhovna Rada Ukrayini, Zakon, Kodeks vid 16.01.2003 № 436-IV Online <http://rada.gov.ua> [in Ukrainian]
3. Tsivilniy kodeks Ukrayini, Verhovna Rada Ukrayini, Zakon, Kodeks vid 16.01.2003 № 435-IV [in Ukrainian]
4. Programa ekonomichnyh reform na 2014 – 2016rr. /Zamozhne suspil'stvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava/ Komitet z ekonomichnyh reform pry PrezydentoviUkrainy vid 13 travnja 2011 r. [The program of economic reforms for 2014-2016. /Wealthy society, competitive economics, effective state/ The Committee of economic reforms at the President of Ukraine, May, 13 2011] № 3358-VI
5. Oficijnyjsajt Derzhavnoi' fiskal'noi' administracii' Ukrai'ny [The official data of the National Fiscal Administration of Ukraine]. Retrieved from <http://www.sta.gov.ua>
6. .Ofitsijnidani Ministerstva finansiv Ukrainy. [The official data of the Ministry of Finance of Ukraine] (2015). Retrieved from <http://index.minfin.com.ua/index/gdp>
7. Podatkova reforma: fakti i tsifri [Elektronniy resurs] / MInIsterstvo flnanslv UkraYini, 2015. – Rezhim dostupu: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/567038854c68e.pdf>
8. Pro vnesennya zmln do Podatkovogo kodeksu UkraYini ta deyakih zakonodavchih aktlv UkraYini schodo zbalansovanosti byudzhetnih nadhodzhen u 2016 rotsl [Elektronniy resurs]: Zakon UkraYini vid 24.12.2015 p. za № 909- VIII. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19>. – Nazva z ekrana.
9. Byudzhetna pldtrimka ta podatkovye stimulyuvannya natslonalnoYi ekonomlki UkraYini : monograflya [za zag. red. L. L. Tarangul]. *Nats. un-t DPS UkraYini. Irpln*, 2012, 515 p.
10. Krisovatiy, A. I. (2016) Flskalniy prostlr stalogo sotslalno-ekonomlchnogo rozvitku derzhavi : monograflya [Elektronniy resurs] / A. I. Krisovatiy, L. P. Ambrik, V. A. Vallgura [ta ln.] ; za red. A. I. Krisovatogo, Ternopl: TNEU, 332 p.
11. Krisovatiy, A. I. (2015) Suchasna paradigma fiskalnoYi polttiki UkraYini v umovah formuvannya susplstva stalogo rozvitku : monograflya / A. I. Krisovatiy, L. P. Ambrik, M. P. Badida [ta ln.] ; [za nauk. red. A. I. Krisovatogo]. *Ternopl : TNEU*, 460 p.
12. Osipenko S.O., Kogut I.A. (2017) AdminIstrativno-teritorlalna reforma yak osnova pobudovi finansovoYi detsentralizatsii *Zblrnik naukovih prats Tavrllyskiy derzhavniy agrotehnologlchniy unlvrsitet (ekonomlchnl nauki)*, №1 (33), p. 355-364

13. Homutenko, V. P. (2014) Strategichni orEntiri transformatsiyi podatkovoyi poltiki Ukraini na shlyahu do EvrolIntegratsiyi / V. P. Homutenko // Naukoviy vlsnik ONEU, № 3, p. 133–145.
14. Agnello, L ; Fazio, G; Sousa, RM (2016) National fiscal consolidations and regional inequality in Europe// CAMBRIDGE JOURNAL OF REGIONS ECONOMY AND SOCIETY, Tom: 9/1, p. 59-80. DOI: 10.1093/cjres/rsv033
15. Aslim, EG; Neyapti, B / Optimal fiscal decentralization: Redistribution and welfare implications// ECONOMIC MODELLING// Tom: 61, 2017. p. 224-234. DOI: 10.1016/j.econmod.2016.12.008
16. Tiebout, Ch. (1961). An Economic Theory of Fiscal Decentralization. In: Public Finances: Sources, and Utilization (pp. 79–96). Princeton, New Jersey
17. Alistair Cole. (2006) Decentralization in France: Central Steering, Capacity Building and Identity Construction. *French Politics*, № 1, P. 31–57 [Electronic Resource]. – Access Mode: <http://www.palgrave journals.com/fp/journal/v4/n1/full/8200091a.html>.
18. Decentralisation in France [Electronic Resource]. – Access Mode : https://en.wikipedia.org/wiki/Decentralisation_in_France.